

Шай
К.Э.Н., доцент
У. Абашев
ученой секретарь
научного совета
УЭУ. им. М. Раскудубекова

И. АРАБАЕВ АТЫНДАГЫ КЫРГЫЗ МАМЛЕКЕТТИК УНИВЕРСИТЕТИНИН ЖАРЧЫСЫ

ВЕСТНИК КЫРГЫЗСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА ИМ. И. АРАБАЕВА

ISSN 1694-785

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН БИЛИМ БЕРУУ ЖАНА ИЛИМ МИНИСТРИЛИГИ

**И. АРАБАЕВ АТЫНДАГЫ
КЫРГЫЗ МАМЛЕКЕТТИК
УНИВЕРСИТЕТИНИН**

ЖАРЧЫСЫ

**И. АРАБАЕВ АТЫНДАГЫ КЫРГЫЗ МАМЛЕКЕТТИК
УНИВЕРСИТЕТИНИН ЖУРНАЛЫ**

Илимий журнал

1999 жылдан тартып чыгат

БИШКЕК

2016

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ВЕСТНИК

КЫРГЫЗСКОГО
ГОСУДАРСТВЕННОГО
УНИВЕРСИТЕТА им. И. АРАБАЕВА

ЖУРНАЛ КЫРГЫЗСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО
УНИВЕРСИТЕТА имени И. АРАБАЕВА

Научный журнал

Издается с 1999 года

ВЫПУСК

Специальный выпуск

Материалы международной научной конференции

Бишкек

2016

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF KYRGYZ REPUBLIC

Kyrgyz State University by I.Arabaeva

(KSU by I.Arabaeva)

KYRGYZ STATE UNIVERSITY

BY I.ARABAEVA

BULLETIN

Published since 1999

ISSN 1694-785

BISHKEK

2016

8. Арабаев К. Көркөмдүктүн реалдуулугу жана иллюзиясы // Кыргызстан маданияты. 1985, 4- апрель.
9. Арабаев К. Сөз реализм доорунан кийин // Кут билим. -1996,19-декабрь.
10. О. Даникеев. Кыздын сыры – Ф.: Кыргызмамбас. 1964. – 186 б.

И.Арабаев атындагы КМУнун колледжинин ага окутуучусу
Кубанова Назгуль Аманбаевнанын
«Кыздын сыры» повестин окутуунун ыкмалары аттуу илимий
макаласына

ПИКИР

Илимий макалада автор О.Даникеевдин «Кыздын сыры» повестин мектептерде, жогорку окуу жайларда окутуунун айрым маселелерин чечмелеп, эффетивдүү инновациялык ыкмаларын иштеп чыгууну маанилүү кыптан.

Илимий макаласында жазмакер “Кыздын сыры” повести ата-энесинен эрте ажырап өгөй эненин көркөмүн көргөн Жамал аттуу жаш кыздын окуусун улантуу үчүн борборго келгендигин, жетиштүү азап тартканын, ыйык сезимге жолугуп, ага жете албай калгандыгын, Азим кыздын келечетине кам көрүү максатында өзүнүн ыйык сезиминен кайткандыгын, жыйынтыгында кыргыздын кыздарынын арасынан алгачкы психолог билимине ээ болгондугун

танышы менен бирге, окутууда, үйрөтүүдө “Тыным менен окутуу”, синквейн, Схемса Т ыкмаларын пайдалануу менен сабактын эффективдүүлүгү артаарын фактылардын негизинде ачыктаган.

Жазуучунун чыгармасы - бул чоң адамкерчиликтин, сыры, алгачкы махабатына жетпей, нечен жыл өтсө да, аны муңдуу эскергендин сыры, наристе, таза сүйүүнү баштан өткөргөндөрдүн аткарылбаган арманы менен аны окуучуларды чоң адамкерчиликке, билимге умтулууга тарбиялаарын жыйынтыктайт.

Жалпы жолунан алганда, Кубанова Назгүлдүн «Кыздын сыры» повестин мектептерде окутуу» аттуу илимий макаласы коюлуучу талаптарга жооп берет жана жарыялоого татыктуу.

Рецензент: Ж.Баласагын атындагы КУУнун доненти, ф.и.к.,
З.Кудайбергенова

Кулуева Ф.Ш¹ – М. Рыскулбеков атындагы Кыргыз экономикалык университетинин Экономика жана тейлөө колледжинин ага окутуучусу, farida.kulueva@gmail.com

Ибраев А.Д². – К.И. Скрябин атындагы Кыргыз улуттук агрардык университетинин окутуучусу, п.и.к., almazi@list.ru

Кулуева Ф.Ш¹. – ст. преп. колледжа Экономика и сервиса при Кыргызском экономическом университете им. М.Рыскулбекова, farida.kulueva@gmail.com

Ибраев А.Д². – к.п.н., Кыргызский национальный аграрный университет им. К.И.Скрябина, almazi@list.ru

Kulueva F.Sh¹. – the senior teacher of college "Economy and service" in case of the Kyrgyz economic university of M. Ryskulbekov,

Ibraev A. D.² – candidate of pedagogical sciences, Kyrgyz national agricultural university of K. I. Scriabin, almazi@list.ru

КОЛЛЕДЖДЕРДЕГИ СТУДЕНТТЕРДИН МААЛЫМАТТЫК КОММУНИКАЦИЯЛЫК
ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ КОЛДОНУУДАГЫ БИЛИМ-БИЛГИЧТИКТЕРИН БААЛОО
КРИТЕРИЙЛЕРИ

Аннотация

Бул илимий макалада орто кесиптик окуу жайларындагы негизги билим берүү программасынын негизинде окуу процессинде модулдук компетенцияны киргизүү менен кесиптик компетенциясын калыптандырууга багытталган студенттердин билимин жана билгичтигин баалоонун критерийлери, студенттердин даярдактарынын көрсөткүчтөрү жана өздөштүрүү деңгээлдери каралат.

КРИТЕРИИ ОЦЕНОК ЗНАНИЙ И УМЕНИЙ СТУДЕНТОВ В КОЛЛЕДЖАХ ПО ИСПОЛЬЗОВАНИЮ
ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННОЙ ТЕХНОЛОГИИ.

Аннотация

В данной статье предусматривается основа базовой образовательной программы для среднего профессионального образования с внедрением модульно-компетентного подхода, который предполагает оценку критерии умений и освоения знаний студентов в качестве основного результата, и ориентирована для оценки степени готовности и формирования профессиональной компетенции.

CRITERIA OF ESTIMATES OF KNOWLEDGE AND ABILITIES OF STUDENTS IN COLLEGES ON USE OF THE INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGY

Annotation

The basis of the basic educational program for secondary professional education with introduction of modular and competence-based approach which assumes assessment criterion of abilities and development of knowledge of students as the main result is provided in this article, and it is focused for assessment of degree of readiness and formation of professional competence.

Түйүндүү түшүнүктөр: даярдыктардын көрсөткүчтөрү, мотивациялык, когнитивдик жана кызматтык компоненттер, өздөштүрүү деңгээлдери, билим-билгичтиктерин баалоо критериялары

Ключевые слова: степень готовности, мотивационный, когнитивный и деятельностный компоненты, степени освоение, оценку критерий знаний и умений.

Key words: readiness degree, motivational, cognitive and activity components, degrees development, assessment criterion of knowledge and abilities.

Кыргыз Республикасынын кесиптик орто билим берүүсүнүн адистиктеринин тизмесин жана адистиктерге окутуунун ченемдик мөөнөттөрүн бекитүү жөнүндө Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн жаңы токтомундагы «...студенттерди жана бүтүрүүчүлөрдү алардын жекече жетишкендиктерин тийиштүү негизги кесиптик билим берүү программасынын (КББП) этаптуу жана түпкү талаптарга ылайык келгидей аттестациялоо үчүн баалоочу каражаттардын типтүү тапшырмаларды, текшерүү жумуштарды, тестерди ж.б. камтуучу, билимдерди, билгичтиктерди жана ээ болгон компетенциялардын деңгээлин баалоого мүмкүндүк берүүчү базалары түзүлөт» - деп баса белгиленген [1]. Орто кесиптик билим берүү багытында адистиктер боюнча негизги билим берүү программасын өздөштүрүү процессин уюштуруу системасы билим берүүнүн модулдук компетенттүүлүккө ылайыкталган. Бул система келечектеги адистин кесиптик компетенциясын калыптандыруудагы негизги жыйынтыкты берет десе болот. Мына ошондуктан ар бир окуу дисциплинасынын дисциплинардык модулдардын мазмунун структуралаштыруу жана ар бир дисциплинардык модулу өздөштүрүү жыйынтыгын студенттерди билимин жана билгичтигинин көзөмөлдөө аркылуу баалоону жүргүзүү жана бүтүндөй дисциплинаны календардык модуль боюнча жыйынтыктоочу контролду уюштурууга багытталган. Жаңы токтомдогу талаптардын негизинде окуу процессинде өтүлгөн предметтерди кандай деңгээлде өздөштүрүүсү жана бааланышы ар бир окутуучу өздүк жумушчу программасында так көрсөтүшү керек.

Маалыматтык коммуникациялык технологияны колдонууда тейлөө жана экономика адистиктеринин студенттеринин даярдыгынын мотивациялык, когнитивдик жана кызматтык компоненттеринин баштапкы деңгээлин аныктоо белгиленген көрсөткүчтөргө ылайыкталат.

Ал эми ар түрдүү илимий көз караштарды талдап чыгуу менен биз «көрсөткүч – бул ар бир үйрөнүлө турган объекттин калыптануусун сандык же сапаттык мүнөздөлүшү, сапатын, касиетин, белгисин же башкача айтканда тигил же бул компоненттин калыптануусунун өлчөмү» деген пикирге токтолдук.

Тейлөө жана экономика чөйрөсүнүн адистеринин кесиптик ишмердүүлүгүндө маалыматтык коммуникациялык технологияны колдонууга даярдыгынын түзүмүн өз ара байланышкан үч компоненттердин башкача айтканда: *мотивациялык, когнитивдик жана кызматтык* сапаттуу көрсөткүчтөрдүн жана мүнөздөмөлөрдүн жыйындысы катары каралат. Тейлөө жана экономика адистигинде окуган студенттеринин маалыматтык коммуникациялык технологияны кесиптик ишмердүүлүгүндө колдонуу даярдыгы инсандын интегративдүү касиети катары маалыматтык коммуникациялык технологияны колдонуудагы билимдеринин даражасын билдирет жана өз ара байланышкан мотивациялык, когнитивдик жана кызматтык компоненттерди интеграциялап бүтүн система катары көрсөтөт. Ал эми калыптануу деңгээли коомду маалыматташтыруу шартында студенттерди кесиптик ишмердүүлүккө даярдоо менен аныкталат. (Эң ара тыгыз байланышкан даярдыктын ар бир компоненттери төмөндөгүдөй көрсөткүчтөрдү камтыйт:

Мотивациялык компоненттин көрсөткүчтөрү: кесиптик ишмердүүлүктүн натыйжалуулугун жогорулатуу үчүн маалыматтык коммуникациялык технологияны үйрөнүү зарылчылыгын түшүнүүсү, маалыматтык коммуникациялык технологиянын негизинде өзүнүн кесиптик ишмердүүлүк сапатын жогорулатууга, болгон талабы, маалыматтык коммуникациялык технологияобластында билимге умтулушу жана өз алдынча билим алууга кызыгуусу;

Когнитивдик компоненттин көрсөткүчтөрү: персоналдык компьютердин иштөө принциби боюнча теориялык билимдер; ар түрдүү ишмердүүлүк областында колдонулуучу маалыматтык коммуникациялык технологиянын каражаттары астында колдонулуучу маалыматтык коммуникациялык технологиянын каражаттары жөнүндө билими, кесиптик ишмердүүлүктөгү

баанык жана адистештирилген программалык жабдылыштарды колдонуу мүмкүнчүлүктөрү, тейлөө чөйрөсүндөгү ишканаларынын иш аракеттери үчүн маалыматтык коммуникациялык технологияны колдонуунун өзгөчө билими;

Кызматтык компоненттин көрсөткүчтөрү: Окуу жана кесиптик маселелерди чечүү үчүн маалыматтык коммуникациялык технологияны колдоно билүүсү. Кесиптик маселелерди чечүү үчүн маалыматтык коммуникациялык технологияны колдонууга адистин даярдык деңгээлинин камынтануусунун даражасын аныктайт.

Ал эми орус окумуштуусу Н.В. Кузьминанын эмгегинде репродуктивдик (өздөштүрүлгөн маалыматты берүү), адаптациялык (ар бир суроо боюнча билимдердин трансформацияланышы) жана системалык моделдештирүү (билимдердин системасына ылайык предметтик областы менен иш аракеттерди моделдештирүү жана калыптандыруу) деңгээли каралган [2].

В.П. Беспалько өзүнүн эмгегинде окуу маалыматтарын өздөштүрүүсүн төрт деңгээлде караган.

Бул түшүнүү, таанып билүүчүлүк, кабыл алуу менен терең өздөштүрүү, колдонуу жана чыгармачылык [3].

«Баштапкы деңгээлдеги өздөштүрүү – түшүнүү иш аракеттердин конкреттүү түрүндө студенттердин билимге ээ эместиги, бирок жаңы маалыматтарды өздөштүрүү жана кабыл алуу жөндөмдүүлүгүнө даяр экендигин аныктайт. Башкача айтканда, окутууга даяр.

Биринчи деңгээлдеги таанып билүүчүлүктө студент билдирүүгө, көрсөтмөгө, алгоритмге, окутуучунун айтуусуна таянуу менен кандайдыр бир окууга тиешелүү операцияларды аткарат.

Ал эми экинчи деңгээлдеги өздөштүрүүдө студент өзүнүн аракеттери менен окшош кырдаалдарга маалыматтарды колдонот.

Үчүнчү деңгээлдеги өздөштүрүү – колдонуу студенттин окшош эмес кырдаалдарга билимин, билгичтигин, көндүмдүүлүгүн колдонуу жөндөмдүүлүгүн мүнөздөйт.

Төртүнчү деңгээлдеги өздөштүрүүсү чыгармачылык – адам өзүнө белгилүү болгон ишмердүүлүк чөйрөсүндө жаңы эрежелерди, жаңы техникаларды, каражаттарды, иш аракеттердин алгоритмдерин же башкача айтканда жаңы маалыматтарды түзө алат.

Тейлөө жана экономика адистиктеринде окуган студенттеринин өздүк өзгөчөлүктөрүнө жана маалыматтык даярдыктын ар кандай баскычына байланыштуу келечектеги адистердин буга чейинки ар түрдүү көрсөткүчтөргө ээ болуусу менен студенттердин маалыматтык коммуникациялык технологияны кесиптик ишмердүүлүгүнө колдонуусу биз бөлүп чыккан даярдыгынын деңгээлинин бирине: төмөн, орто жана жогорку деген деңгээлге ылайык келиш керек. Келтирилген деңгээлдердин ортосундагы аралыктар так эмес, мындан билимдердин, билгичтиктин жана көндүмдөрдүн комплекси коомду маалыматташтыруунун деңгээлинен көз каранды болуу менен өзгөрүлөт.

Студенттердин билим-билгичтиктерин текшерүү жана баалоо окутуу процессинин маанилүү компоненти болуп эсептелип ал бир жылдык окуу аралыгында ишке ашат. Бул билимдерди ар түрдүү текшерүү жана баалоо менен байланыштуу.

- Оозэки суроо:

- Жеке (өтүлгөн материалдар боюнча доскада жооп берүү);
- Фронталдык (көп көлөмдөгү студенттердин билимдерин текшерүү үчүн өтүлгөн материалдарды салыштырмалуу майда суроолорго бөлүштүрүү);
- Жалпылаштырылган (алдын ала даярдалган суроолорго бир убакытта бир студенттин доскадагы жообу менен төрт – беш студенттин жазуу түрүндө жооп бериши);
- Сабак учурундагы балл (студенттерге жалпы сабак учурундагы иштери боюнча бааларды коюу: башка студенттердин ооз эки суроолоруна активдүү катышуусу, окутуучунун жаңы материалдарды берүүдөгү суроолоруна берген жооптору ж.б.)

Контролдук иштер (окуу программасынын өзүнчө бир бөлүгүн же теманы окугандан кийинки жазуу же практикалык контролдук иштер).

Үй тапшырмасын текшерүү (өтүлгөн материалдарды өздөштүрүүсү, студенттердин өз алдынчалуулук деңгээли, окууга болгон мамилеси текшерилет).

Программалаштырылган текшерүү (бир гана жообу туура болгон үч-төрт жооптуу бир нече суроолор берилет).

Модулдук жыйынтык (ар бир модуль окуу курсунун конкреттүү темаларын, окутуунун каражаттарын, формаларын жана методдорун камтыйт).

Баалоо критерийлери же баалардын рейтингдик системасы (Рейтингди топтоо кезектеги, аралык жана жыйынтыктоочу текшерүү, окуу материалынын ар кандай блокторун ийгиликтүү өздөштүрүүсүн, студенттердин ар бир аракетин балл менен көзөмөлдөп эсептөө менен жыйынтык чыгарат)

«Эң жакшы» - студент окуу материалын терең өздөштүргөн; берилген суроолорго удаалаш жана толук жооп берет; алган билимин практикада эркин колдонот; практикалык, курстук иштерди баштап берген убакытта катасыз туура атакарат; маалыматтык-коммуникациялык технологияларда

иштөө алат.

жооп курсту көндү

жана кылат катал көндү колдо

берил практик катал эмес, көрсө

ишме комму

менен алыш

колдо

Бул баалоо «жакшы билим эсепт кезде текшерилет» аркы

техникалык лабораторияда аткарылат студенттер

1. По нормам года 1
2. Бе специ
3. Ку: 114 с.
4. М: комп

иштөө көндүмдөрү толук калыптанган, прикладдык программаларды өз кесибинде эркин колдоно алат.

«**Жакшы**» - студент окуу материалын толук билет; суроону кайталайт, берилген суроого жооп берүүдө олуттуу ката кетирбейт; алган билимин практикада колдонгонду билет; практикалык, курстук иштерди катасыз атакат; маалыматтык-коммуникациялык технологияларда иштөө көндүмдөрүнө ээ, прикладдык программаларды өз кесибинде орто деңгээлде колдонот.

«**Канааттандырарлык**» - студент материалдын негизин гана билет; берилген суроолорго так жана толук жооп бере албайт, окутуучунун кошумча жана тактоо ирээтиндеги суроолорун талап кылат; практикалык, лабораториялык жана курстук иштерди анын сапатына таасир бербей турган каталар менен аткарат; маалыматтык-коммуникациялык технологияларда иштөөнүн толук көндүмдөрүнө ээ эмес, прикладдык программалардын айрымдарын өз кесибинде орто деңгээлде колдоно алат, ал эми айрымдарын колдонгонду толук билбейт.

«**Канааттандырарлык эмес**» - студент өтүлгөн материалдар боюнча башкача элеске ээ; берилген суроолорго толук жана туура жооп бере албайт, жооп берүүдө чоң каталарды ктирет; практикалык, лабораториялык жана курстук иштерди аткарбайт же иштин сапатына таасир берген каталар менен аткарат; маалыматтык-коммуникациялык технологияларда иштөөнүн көндүмдөрүнө ээ эмес, прикладдык программаларды өз кесибинде колдонгонду билбейт, дайыма мугалимдин көрсөтмөсүнө муктаж.

Аталган критерийлер баалоонун белгилери катары каралышы менен, студенттердин кесиптик ишмердүүлүктөгү маалыматтык технологиялар предметин өздөштүүсүн жана маалыматтык-коммуникациялык технологияларды практикада колдонуу деңгээлдерин аныктоого жардам берет.

Маалыматтык-коммуникациялык технологияларды кесиптик ишмердүүлүктө пайдалануу менен ишмердүүлүктүн ар түрдүү деңгээлине ээ болгон студенттер ар башка алгоритмдерди аткара алышат.

Студенттердин кесиптик ишмердүүлүктө маалыматтык-коммуникациялык технологияларды колдонуу деңгээлдери төмөндөгүдөй аныкталды.:

- I- деңгээл (төмөн) адаптивдүү деңгээл;
- II – деңгээл (орто) алгоритмдик деңгээл;
- III – деңгээл (жакшы) продуктивдүү деңгээл;
- IV – деңгээл (эң жакшы) чыгармачылыктуу деңгээл;

Бул деңгээлдер биздин изилдөөбүздөгү баалоо критерийлери менен колледждердеги стандарттык баалоо системасы (2; 3; 4; 5) көрсөткүчтөрү менен шайкеш келет. Адаптивдүү деңгээл – «канааттандырарлык эмес», алгоритмдик деңгээл – «канааттандырарлык», продуктивдүү деңгээл – «жакшы», чыгармачылыктуу деңгээл «эң жакшы» деген бааларга шайкеш келет. Студенттердин билим-билгичтиктерин текшерүү жана баалоо окутуу процессинин маанилүү компоненти болуп эсептелип, ал бир окуу семестр аралыгында ишке ашат. Мында студенттердин алган билимдеринин кандай деңгээлде өздөштүрүүсү контролдук иштер, үй тапшырмасын текшерүү, программалаштырылган текшерүү, модулдук жыйынтык, баалардын рейтингдик системасы аркылуу жыйынтыгы чыгарылат.

Мындан тышкары, студенттин кесиптик ишмердүүлүгүндөгү маалыматтык-коммуникациялык технологияларды колдонуу деңгээлин текшерүүдө, аны менен аңгемелешүү, практикалык лабораториялык иштерди аткарууда анын ишмердүүлүгүнө байкоо жүргүзүү, өз алдынча иштерди аткарууда курстук иштерди тапшыруудагы жасаган отчеттору (презентация, доклад ж.б.), студенттерден анкета алуу, оозеки сураштыруу менен кошумчаланат.

Колдонулган адабияттар:

1. Постановление Правительства Кыргызской Республики «Об утверждении Перечня специальностей и нормативных сроков обучения специальностям СПО Кыргызской Республики. г.Бишкек от 5 сентября 2012 года N 610
2. Беспалько, В. П. Системно-методическое обеспечение учебно-воспитательного процесса подготовки специалистов. / В. П. Беспалько, Ю. Г. Ратур. –М.: Высш.школа, 1989. -144с
3. Кузьмина, Н.В. Методы исследования педагогической деятельности: /Н.В. Кузьмина, Л, изд-во, ЛГУ, 1970, - 114 с.
4. Мысин М.Н. Использование информационных технологий в процессе формирования профессиональных компетенций будущего специалиста[Текст]: / М.Н. Мысин. — Самара: Изд-во Самарский ун-т, 2004. — 194 с.

Science Publishing Center «Sociosphere-CZ»
School of Business Administration,
High School of Economics in Prague
Penza State University
Penza State Technological University

DIPLOMA

of the participant of the IV international scientific conference

INFORMATIZATION OF SOCIETY: SOCIO-ECONOMIC, SOCIO-CULTURAL AND INTERNATIONAL ASPECTS

Kulueva Farida Shabdanbekovna

is rewarded for active participation and preparation of the report

**«Информационные технологии в обучении
студентов туристических специальностей»**

The place

Prague

The date

January 15–16, 2014

The chief manager of
the Science Publishing Center
«Sociosphere-CZ»

I. Doroshina